

Światowa Konferencja UNESCO na temat polityk kulturalnych i zrównoważonego rozwoju – MONDIACULT 2022

28–30 września 2022, miasto Meksyk

Tłumaczenie opracowane
przez Stały Sekretariat Polskiego Komitetu
do spraw UNESCO

Deklaracja końcowa¹

My, Ministrowie kultury państw członkowskich UNESCO, zebraliśmy się na Światowej Konferencji UNESCO na temat polityk kulturalnych i zrównoważonego rozwoju MONDIACULT 2022 w mieście Meksyk, w dniach od 28 do 30 września 2022 roku, 40 lat po mającej historyczne znaczenie Konferencji MONDIACULT w 1982 roku i 24 lata po Konferencji w Sztokholmie w 1998 roku – obu zwołanych przez UNESCO – by uzgodnić wspólną wizję dotyczącą przyszłości polityk kulturalnych i potwierdzić zaangażowanie społeczności międzynarodowej w obliczu palących i złożonych wyzwań współczesnych, przed którymi stoją nasze wielokulturowe społeczeństwa i w tym celu przyjmujemy niniejszą Deklarację, określającą wspólne priorytety i wyznaczającą założenia programowe na dalsze lata, ukierunkowane na wykorzystanie w pełni transformatywnego wpływu kultury na zrównoważony rozwój.

¹ https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2022/10/6.MONDIACULT_EN_DRAFT%20FINAL%20DECLARATION_FINAL_1.pdf

I. Preambuła

- 1. *Potwierdzając*** podstawowe zasady Deklaracji przyjętych podczas Światowych Konferencji UNESCO na temat polityk kulturalnych, które odbyły się w mieście Meksyk w 1982 r. i w Sztokholmie w 1998 r., jak również ich dorobek programowy, w tym przyjęcie definicji kultury jako „zespołu cech duchowych, materialnych, intelektualnych i emocjonalnych, charakteryzujących społeczeństwo lub grupę społeczną, [który] obejmuje nie tylko sztukę i literaturę, ale także sposoby życia, podstawowe prawa człowieka, systemy wartości, tradycje i wierzenia”, co położyło podwaliny pod rozwój działalności normatywnej UNESCO, zwłaszcza Powszechnej deklaracji o różnorodności kulturowej z 2001 r., uznającej różnorodność kulturową jako «źródło wymiany, innowacyjności i kreatywności, [...], potrzebną ludziom tak jak różnorodność biologiczna jest potrzebna przyrodzie”;
- 2. *Wyrażając zaniepokojenie*** oddziaływaniem współczesnych wyzwań związanych z sytuacją globalną, a także z licznymi, długotrwałymi i wielowymiarowymi kryzysami, które mają związek z dramatycznymi skutkami zmian klimatu i utratą różnorodności biologicznej, konfliktami zbrojnymi, zagrożeniami naturalnymi, pandemią, niekontrolowaną urbanizacją i niestabilnymi modelami rozwojowymi prowadzącymi w szczególności do wzrostu ubóstwa, pogorszenia się sytuacji w zakresie poszanowania praw podstawowych, przyspieszonych migracji i zwiększenia mobilności, a także do pogłębiania się nierówności, w tym podziału cyfrowego;
- 3. *Wyrażając uznanie*** dla nowej dynamiki nadanej znaczeniu kultury dla zrównoważonego rozwoju, pokoju i stabilności, jako siły budującej odporność oraz wspierającej włączenie społeczne i spójność społeczną, ochronę środowiska oraz zrównoważony i włączający wzrost, a także umacniającej rozwój ukierunkowany na człowieka i uwzględniający miejscowe uwarunkowania, która leży u podstaw wielokulturowych społeczeństw, ***a jednocześnie potwierdzając*** istotne znaczenie kultury w odnawianiu i rozszerzaniu współpracy dwustronnej i wielostronnej, promowaniu wielojęzyczności i kultury pokoju oraz wspieraniu dialogu i solidarności w obrębie państw i między nimi, w tym za pośrednictwem dyplomacji kulturalnej, co znajduje odzwierciedlenie w rosnącym zaangażowaniu na rzecz kultury w ramach systemu Narodów Zjednoczonych, w tym na szczeblu krajowym, o czym przypominają stosowne rezolucje Zgromadzenia Ogólnego NZ i związane z nimi

sprawozdania Sekretarza Generalnego NZ na temat kultury i rozwoju, Konferencje ministrów kultury UNESCO (2019, 2020), a także mające przełomowe znaczenie włączenie spraw kultury do kilku forów politycznych, gospodarczych i społecznych na szczeblu globalnym, regionalnym i międzyregionalnym;

4. **Wyrażając zaniepokojenie** utrzymywaniem się podatności na zagrożenia w sektorze kultury, zwłaszcza w następstwie globalnego kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19, który głęboko zakłócił cały ekosystem kultury, potęgując słabości i nierówności strukturalne, w tym różnice na tle społecznym i na tle płci oraz pogłębiając nierówności w dostępie do kultury, a także spowodował ograniczenia w zakresie podstawowych wolności, zwłaszcza wolności artystycznej, statusu i źródeł utrzymania artystów, osób zawodowo zajmujących się kulturą, praktyków i społeczności lokalnych, zwłaszcza kobiet, we wszystkich obszarach łańcucha wartości kulturowych;
5. **Potwierdzając ponadto** bezwzględną konieczność ochrony i promowania praw człowieka i różnorodności kulturowej w obliczu rosnących zagrożeń dla kultury i jej wykorzystywania do celów, które mogą ją narazić na zniszczenie lub straty w kontekście konfliktów zbrojnych, powodujących umyślne lub nieumyślne niszczenie dziedzictwa kulturowego, nasilenie się nielegalnego handlu dobrami kultury, naruszanie praw człowieka i praw kulturalnych, w tym przez dyskryminację, zakłócanie żywych praktyk kulturowych oraz zwiększoną podatność na zagrożenia podmiotów, instytucji, miejsc i rynków związanych z kulturą, co osłabia istotną wartość kultury jako ogniwa łączącego ludzi i jako źródła dochodów, a jednocześnie prowadzi do erozji różnorodności kulturowej w skali globalnej;
6. **Doceniając** dorobek UNESCO w postaci szerokiego instrumentarium prawnego, na które składają się deklaracje, zalecenia i konwencje międzynarodowe przyjmowane na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci, stopniowo obejmujące coraz szerszy obszar kultury i zapewniające kompleksowe ramy ochrony, zachowania i promowania kultury we wszystkich jej wymiarach, w tym w szczególności: Deklarację o zasadach międzynarodowej współpracy kulturalnej (1966), Powszechną deklarację UNESCO o różnorodności kulturowej (2001) i Deklarację UNESCO dotyczącą umyślnego niszczenia dziedzictwa kulturowego (2003), Zalecenie w sprawie statusu artysty (1980), Zalecenie w sprawie ochrony kultury tradycyjnej i folkloru (1989), Zalecenie UNESCO w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego (2011) oraz Zalecenie UNESCO dotyczące ochrony i promowania muzeów i kolekcji, ich różnorodności i roli w społeczeństwie (2015), Powszechną konwencję o prawie autorskim (1952), Konwencję haską o ochronie dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego (1954) i jej dwa Protokoły (1954 i 1999), Konwencję dotyczącą środków

zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury (1970), Konwencję w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego (1972), Konwencję o ochronie podwodnego dziedzictwa kulturowego (2001), Konwencję w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego (2003) oraz Konwencję w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego (2005);

- 7. *Przyjmując z zadowoleniem*** nasilające się dążenie do uwzględniania transwersalnej roli kultury w politykach publicznych, co umożliwi między innymi prowadzenie włączających i partycypacyjnych polityk kulturalnych, które uwzględniają cały szereg podmiotów – rządy, władze lokalne, organizacje społeczeństwa obywatelskiego, organizacje międzyrządowe (IGO), sektor prywatny i społeczności lokalne, w tym kobiety, młodzież, dzieci, ludność rdzenną, osoby z niepełnosprawnościami i szczególnie narażone grupy społeczne, rozszerzając w ten sposób zasięg opinii płynących ze strony różnych segmentów społeczeństwa oraz pozwalając na wykorzystywanie w pełni ich potencjału i zdolności twórczych oraz wszystkich zasobów, jakie mają do dyspozycji w działaniach podejmowanych w sferze społecznej, gospodarczej i środowiskowej, wpisujących się w szersze ramy polityk kulturalnych, a także sprzyjając wypełnianiu zobowiązań określonych w niniejszej Deklaracji;
- 8. *Podkreślając*** oddziaływanie strukturalne transformacji cyfrowej na społeczeństwa, w tym w szczególności na sektor kultury, ze względu na jej wpływ na przemysł kultury oraz na dostęp do dóbr i usług kulturalnych, a jednocześnie otwieranie nowych perspektyw w zakresie poszerzania powszechnego dostępu do kultury, pogłębiania wiedzy, dokumentowania, konserwacji, ochrony, promowania i zarządzania dziedzictwem oraz pobudzanie kreatywności i innowacyjności, a także ***wyrażając zaniepokojenie*** wyzwaniem, jakie stwarza transformacja cyfrowa, potęgując takie zagrożenia, jak pogłębiona globalna nierównowaga w przepływie dóbr i usług kulturalnych oraz zubożenie różnorodności kulturowej i językowej w sieci, związane z systemami sztucznej inteligencji i niewystarczającymi regulacjami w sprawie algorytmów, nierównym dostępem do kultury, niesprawiedliwym wynagradzaniem artystów, osób zawodowo zajmujących się kulturą i praktyków oraz pogłębiającymi się nierównościami w globalnej wymianie dóbr i usług kulturalnych, spowodowanymi w szczególności nierównomierną koncentracją globalnych platform związanych z kulturą;

II. Wezwanie do działania

9. **Potwierdzamy** nasze zobowiązanie do ochrony i promowania różnorodności kulturowej jako fundamentu tożsamości narodów i podstawowego założenia wszystkich konwencji, zaleceń i deklaracji UNESCO w dziedzinie kultury, nierozwalnie związanej z poszanowaniem godności ludzkiej i wszystkich praw człowieka, znajdującej wyraz w dziedzictwie kulturowym, w tym w systemach wiedzy, praktykach, miejscach i obiektach kultury, jak również w różnorodności językowej i z tej perspektywy **przypominamy** o indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności, w imieniu przyszłych pokoleń, za zachowanie, ochronę i promowanie całego sektora kultury, w tym dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego, jako o obowiązku moralnym zapewnienia większej sprawiedliwości, równowagi geograficznej i reprezentatywności dziedzictwa we wszystkich regionach, a także promowania przemysłów kultury i przemysłów kreatywnych stanowiących podstawowe obszary zachowywania różnorodności kulturowej i pluralizmu, których poszanowanie stanowi dziś bardziej niż kiedykolwiek zczyn pokoju oraz siłę napędową kreatywności i innowacyjności w budowaniu świata cechującego się większą równowagą;
10. **Zobowiązujemy się** w związku z tym do tworzenia warunków sprzyjających poszanowaniu i korzystaniu z wszystkich praw człowieka, a w szczególności praw kulturalnych – indywidualnych i kolektywnych – we wszystkich obszarach kultury, od dziedzictwa kulturowego po sektor kultury i sektor kreatywny, w tym w środowisku cyfrowym, w celu budowania bardziej sprawiedliwego świata oraz zmniejszenia nierówności, w tym dotyczących kobiet, młodzieży, dzieci, ludów rdzennych, ludności pochodzenia afrykańskiego, osób z niepełnosprawnościami i grup szczególnie wrażliwych, przede wszystkim poprzez (i) wspieranie jak najszerzego, niewykluczającego dostępu do kultury i uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz płynących stąd korzyści, traktowanych jako imperatyw etyczny, społeczny i ekonomiczny; (ii) wzmocnienie praw ekonomicznych i socjalnych artystów, osób zawodowo zajmujących się kulturą i praktyków, ułatwianie ich mobilności i podtrzymywanie ich statusu, także przez wzmocnienie praw do własności intelektualnej; (iii) ochronę i promowanie wolności artystycznej i swobody wypowiedzi; (iv) ochronę i wspieranie różnorodności treści kulturowych, a także różnorodności językowej; (v) wdrażanie ram regulacyjnych dotyczących prawa i polityki publicznej, stojących na straży praw narodów i społeczności do zachowania tożsamości kulturowej

i dziedzictwa kulturowego, w tym form wyrazu kulturowego ludów rdzennych; oraz (vi) zintensyfikowanie wysiłków na rzecz promowania ochrony, zwrotu i restytucji dóbr kultury, także w porozumieniu z zainteresowanymi społecznościami oraz za ich dobrowolną, uprzednio wyrażoną i świadomą zgodą;

- 11. *Opowiadamy się*** za systemowym umocowaniem kultury w politykach publicznych poprzez dostosowanie strategii i ram rozwojowych na poziomie międzynarodowym, regionalnym, subregionalnym, krajowym i lokalnym, a także uwzględnienie w politykach innych właściwych funduszy i programów NZ, jako siły sprawczej i napędowej odporności, włączenia społecznego i wzrostu gospodarczego, od edukacji, zatrudnienia – zwłaszcza kobiet i młodzieży, zdrowia i dobrostanu emocjonalnego, po zmniejszanie ubóstwa, zapewnianie równości płci, równowagę środowiskową, turystykę, handel i transport, przy jednoczesnym wspieraniu realizacji modeli rozwoju gospodarczego i społecznego dostosowanych do miejscowych uwarunkowań;
- 12. *Apelujemy*** o umacnianie i dostosowywanie polityk kulturalnych do współczesnych wyzwań poprzez efektywne wdrażanie odpowiednich konwencji i zaleceń UNESCO w dziedzinie kultury, w szczególności dzięki bardziej systemowemu uwzględnianiu różnych interesariuszy, począwszy od podmiotów krajowych i lokalnych, w tym za pośrednictwem Sieci Miast Kreatywnych UNESCO, po instytucje kulturalne, społeczeństwo obywatelskie, sieci zawodowe i ekspertów, a także inne zainteresowane społeczności, na przykład za pośrednictwem Międzyagencyjnej Platformy UNESCO ds. kultury na rzecz zrównoważonego rozwoju (*UNESCO Inter-Agency Platform on Culture for Sustainable Development*), oraz dzięki zachęcaniu do wymiany dobrych praktyk w celu zwiększenia ich siły oddziaływania na przeobrażenia. ***Ponadto usilnie apelujemy*** o dalsze finansowanie kultury i zwiększanie nakładów na kulturę z założeniem, że w perspektywie średnioterminowej nakłady te będą stopniowo rosły w związku z pojawiającymi się nowymi potrzebami i możliwościami w sektorze kultury;
- 13. *Podkreślamy*** znaczenie wzmacniania wzajemnych powiązań między kulturą i edukacją, uznając, że istnieje bezwzględna konieczność dostosowywania edukacji do konkretnego kontekstu i włączania do niej dziedzictwa kulturowego, historii i wiedzy tradycyjnej w celu (i) rozszerzania efektów uczenia się i poprawy jakości edukacji – zwłaszcza edukacji ludzi młodych, a także docenienia różnorodności kulturowej, wielojęzyczności, edukacji artystycznej i umiejętności cyfrowych, również dzięki szkolnym programom nauczania i uczeniu się przez całe życie, a także dzięki zastosowaniom sztucznej inteligencji; (ii) ułatwiania systemowego włączania kultury do edukacji formalnej, nieformalnej i pozaformalnej, w tym po-

przez docenianie wkładu wszystkich segmentów społeczeństwa w przekazywanie wiedzy; (iii) wspierania kształcenia i szkolenia technicznego i zawodowego (TVET) w sektorze kultury poprzez uwzględnianie w politykach publicznych inwestycji strukturalnych, sprzyjających niezbędnemu dostosowywaniu umiejętności do możliwości zatrudnienia; jak również (iv) inwestowania w edukacyjną i społeczną rolę muzeów, ośrodków twórczych, bibliotek, archiwów i instytucji kulturalnych; i w związku z tym **wspieramy** wypracowanie, we współpracy z właściwymi interesariuszami, takimi jak komitety narodowe UNESCO i sieci ekspertów, znowelizowanych ram koncepcyjnych UNESCO dotyczących kultury i edukacji artystycznej w sposób uwzględniający stopniowe przekształcanie się sektora kultury ;

- 14. *Ponawiamy*** apel o ochronę dziedzictwa kulturowego, materialnego i niematerialnego, a także o ochronę form wyrazu kulturowego, zwłaszcza w dobie kryzysu, w tym występowania ekstremalnych zjawisk klimatycznych i zagrożeń naturalnych, a także potępiamy działania wymierzone w kulturę w sytuacji konfliktów zbrojnych oraz wykorzystywanie dóbr kultury lub ich otoczenia do celów militarnych i **wspieramy** wysiłki na rzecz skutecznego wdrażania norm i standardów prawa międzynarodowego w tej dziedzinie, w szczególności Konwencji UNESCO z 1954 r. i jej dwóch Protokołów (1954 i 1999), Konwencji UNESCO z 1970, 1972, 2001, 2003 i 2005 r., jak również Konwencji UNIDROIT z 1995 r. oraz Deklaracji UNESCO dotyczącej intencjonalnego niszczenia dziedzictwa kulturowego (2003 r.), poprzez wzmocnienie działań w sytuacjach nadzwyczajnych, jako wymogu etycznego i wymogu bezpieczeństwa, w celu zwalczania przestępczości zorganizowanej i przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, w oparciu o odpowiednie rezolucje NZ, poprzez włączenie wszystkich zainteresowanych instytucji i organizacji międzynarodowych oraz wykorzystywanie istniejących środków technicznych i narzędzi finansowych związanych z konwencjami UNESCO w dziedzinie kultury, w celu wspierania państw w ich wysiłkach podejmowanych na rzecz ochrony, solidarności międzynarodowej i krajowych strategii odbudowy;
- 15. *Podkreślamy*** znaczenie włączenia dziedzictwa kulturowego i kreatywności do międzynarodowych debat na temat zmian klimatu, ze względu na ich wielowymiarowy wpływ na ochronę wszystkich form dziedzictwa kulturowego i form wyrazu kulturowego oraz zważywszy na znaczenie kultury dla działań na rzecz klimatu, zwłaszcza dzięki tradycyjnym lokalnym zasobom wiedzy; **zachęcamy w związku z tym** UNESCO do opracowania w tej sprawie wytycznych operacyjnych dotyczących konwencji i zaleceń UNESCO w dziedzinie kultury, w tym konwencji UNESCO z 1972, 2001, 2003 i 2005 roku oraz zaleceń UNESCO z 2011 i 2015 roku, w synergii z właściwymi organizacjami międzynarodowymi, ramami regula-

cyjnymi i mechanizmami, takimi jak Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC), Konwencja o różnorodności biologicznej (CBD), Światowa Organizacja Meteorologiczna (WMO), Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Rolnictwa (FAO), Program Ochrony Środowiska Narodów Zjednoczonych (UNEP), Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC), a także Elastyczny mechanizm przeciwdziałania wpływowi zmian klimatu na dziedzictwo kulturowe i naturalne (2020), w celu wspierania państw członkowskich w opracowywaniu ich polityk i strategii mających na celu przeciwdziałanie ekstremalnym skutkom klimatu, wpływającym na cały sektor kultury, który obejmuje dziedzictwo kulturowe łącznie z dziedzictwem podwodnym i dziedzictwem naturalnym, przemysły kultury i przemysły kreatywne oraz źródła dochodów, jak również w celu umocnienia dialogu z państwami członkowskimi na temat zmniejszenia śladu węglowego w sektorze kultury;

16. **Zaznaczamy nasze zaangażowanie** w walkę z nielegalnym handlem dobrami kultury poprzez zapewnienie skutecznej implementacji Konwencji UNESCO z 1970 roku i związanych z nią mechanizmów oraz poprzez wzmocnienie współpracy międzynarodowej z wszystkimi właściwymi partnerami, w tym z Interpolem, Światową Organizacją Celną (WCO), UNIDROIT, Międzynarodową Radą Muzeów (ICOM) oraz Biurem Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przeszłości (UNODC), a także z rynkiem dzieł sztuki; i **zwracamy się** do UNESCO o intensyfikację działań w skali globalnej poprzez (i) wzmocnienie orzecznictwa i działań dotyczących wpływu nielegalnego handlu na pamięć, tożsamość i przyszłość narodów; (ii) zachęcanie do wprowadzania sankcji karnych lub administracyjnych do ustawodawstwa krajowego; (iii) promowanie rozwoju potencjału krajowego i lokalnego we wszystkich krajach; (iv) wspieranie zacieśniającej się, skutecznej współpracy z podmiotami działającymi na rynku dzieł sztuki, zwłaszcza w kontekście wzmocnienia regulacji w zakresie certyfikatów pochodzenia dóbr kultury i zapobiegania nabywaniu przedmiotów o niepotwierdzonej proweniencji przez muzea i kolekcjonerów prywatnych; oraz (v) zapewnienie zaangażowania, mobilizacji i koordynacji działań wszystkich zainteresowanych stron, a także szerokiej publiczności, w tym działań podejmowanych przy użyciu technologii cyfrowych i platform internetowych, z uwzględnieniem kwestii nasilenia się handlu dobrami kultury w Internecie, oraz wspieranie działalności służącej podnoszeniu świadomości;
17. **Wzywamy** do otwartego i włączającego dialogu międzynarodowego na rzecz zwrotu i restytucji dóbr kultury, w tym dóbr nielegalnie wywiezionych do krajów pochodzenia, prowadzonego pod egidą UNESCO, również w sprawie tych dóbr,

które nie są objęte zakresem Konwencji UNESCO z 1970 r., co stanowi imperatyw etyczny w związku z umacnianiem prawa narodów i społeczności do korzystania z ich dziedzictwa kulturowego wobec rosnących roszczeń ze strony zainteresowanych krajów, w celu wzmocnienia spójności społecznej i międzypokoleniowego przekazu dziedzictwa kulturowego; i **zachęcamy** UNESCO do promowania skutecznego wdrażania istniejących ram prawnych lub polityk w zakresie zwrotu dóbr kultury do krajów pochodzenia lub ich restytucji w przypadku nielegalnego nabycia praw własności poprzez mediację prowadzoną proaktywnie przez Międzyrządowy Komitet UNESCO ds. Promowania Zwrotu Dóbr Kultury oraz do wspierania krajów w zakresie ochrony i zarządzania dobrami kultury *in situ*, poprzez podnoszenie kwalifikacji oraz promowanie podejścia edukacyjnego i uwrażliwiającego na kulturę, zwłaszcza w muzeach i instytucjach kultury. **Wzywamy również** UNESCO, jako agendę NZ, która pełni wiodącą rolę w walce z nielegalnym obrotem dobrami kultury, do przedstawienia propozycji konkretnych środków i inicjatyw w celu zwalczania tego nasilającego się zjawiska i wspierania podmiotów działających na rynku dzieł sztuki, muzeów i prywatnych kolekcjonerów oraz do przyjęcia znowelizowanego tekstu Międzynarodowego kodeksu etycznego pośredników w obrocie dobrami kultury;

- 18. Jesteśmy zdecydowani** popierać rozwój zrównoważonego sektora kultury i zrównoważonego sektora kreatywnego w celu wspierania gospodarki kreatywnej w państwach członkowskich przez skuteczne wdrażanie Konwencji UNESCO z 2005 r. i Zalecenia UNESCO z 1980 r., między innymi poprzez zagwarantowanie praw socjalnych i ekonomicznych artystów i osób zawodowo związanych z kulturą, ułatwienie mobilności oraz poprawę regulacji dotyczących platform cyfrowych, a także poprzez podejmowanie partycypacyjnego dialogu oraz **wzywamy** UNESCO do wspierania państw członkowskich w korzystaniu z transformacji cyfrowej w sektorze kultury, w oparciu o Wytyczne operacyjne z 2017 r. w sprawie wdrażania Konwencji z 2005 roku w środowisku cyfrowym oraz zapisy Zalecenia UNESCO z 2021 r. w sprawie etyki sztucznej inteligencji dotyczące kultury, w celu (i) ułatwienia sprawiedliwego dostępu do rynków kultury; (ii) planowania, opracowywania i wdrażania polityk i ram regulacyjnych, a także planów działania w zakresie produkcji, rozpowszechniania i konsumpcji dóbr i usług kulturalnych w środowisku cyfrowym – w szczególności przez wspieranie zorganizowanego dialogu między wszystkimi zainteresowanymi stronami – począwszy od sektora prywatnego, właściwych organizacji pozarządowych i organizacji międzyrządowych, w szczególności Światowej Organizacji Handlu (WTO), Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO), Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (UNCTAD) i Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO), a także global-

nych platform cyfrowych i dostawców Internetu; oraz (iii) budowania potencjału do wykorzystania technologii cyfrowych na rzecz zatrudnienia w sektorze kultury, a także do wzmocnienia ochrony oraz promowania, digitalizacji i inwentaryzacji dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez kształcenie i szkolenie techniczne i zawodowe (TVET) oraz wspieranie współpracy na linii Południe-Południe i Północ-Południe;

My, Ministrowie kultury, zgromadzeni w Meksyku w momencie krytycznym dla całego świata, zobowiązujemy się do zacieśniania współpracy wielostronnej, w której kulturę uznaje się za globalne dobro publiczne o istotnej wartości sprawczej dla realizacji zasad i pobudzania zrównoważonego rozwoju i przyjmujemy na siebie pełną odpowiedzialność, zwracając się do UNESCO o podjęcie działań na rzecz wspólnej realizacji następujących kierunków strategicznych, w oparciu o globalny i wyspecjalizowany mandat Organizacji w dziedzinie kultury oraz instrumenty i programy normatywne, jakimi dysponuje:

19. Apelujemy do Sekretarza Generalnego ONZ o mocne zakotwiczenie kultury jako globalnego dobra publicznego oraz o włączenie jej do agendy rozwojowej po roku 2030 jako odrębnego celu samego w sobie i w tym celu **zwracamy się** do Dyrektora Generalnej UNESCO o podjęcie szerokich konsultacji z udziałem państw członkowskich, społeczeństwa obywatelskiego, środowisk akademickich i sektora prywatnego w sprawie wielowymiarowego wpływu kultury na nasze społeczeństwa jako globalnego dobra publicznego oraz o dołożenie starań, by kultura została włączona do programu Szczytu Przyszłości Narodów Zjednoczonych, zaplanowanego w roku 2024, w nawiązaniu do mandatu założycielskiego UNESCO do „budowania pokoju w umysłach mężczyzn i kobiet” poprzez sprawiedliwość społeczną i poszanowanie godności ludzkiej;
20. W celu tworzenia wizerunku kultury jako globalnego dobra publicznego, przyspieszenia implementacji Raportu „Our Common Agenda” i realizacji Deklaracji w sprawie upamiętnienia siedemdziesiątej piątej rocznicy powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne NZ oraz dostarczania informacji istotnych dla przyszłych polityk i strategii kulturalnych i publicznych, a także dla działalności programowej UNESCO, **podkreślamy** potrzebę skoordynowania, wzmocnienia i rozwinięcia instrumentów i mechanizmów pozwalających na przeprowadzanie w sposób całościowy analizy, monitoringu i mierzenia kultury oraz jej wpływu na zrównoważony rozwój i **wzywamy** Dyrektora Generalną UNESCO do opracowania badań koncepcyjnych dotyczących oddziaływania kultury we wszystkich jej wymiarach, wraz z uzyskiwaniem odpowiednich danych oraz do sporządzania co cztery lata kompleksowego globalnego rapor-

tu na temat polityk kulturalnych opartego na informacjach, danych i istniejących wskaźnikach dostarczanych przez państwa członkowskie, w szczególności w sprawozdaniach okresowych na temat wdrażania instrumentów normatywnych Organizacji w dziedzinie kultury, a także w związku z powiązаныmi z nimi programami oraz ramami statystycznymi i wskaźnikami;

21. **Uważamy**, że spotkanie na szczeblu ministerialnym w celu dokonania oceny postępów, skutków i możliwości w dziedzinie kultury jest niezwykle istotne i w tym celu **wzywamy** UNESCO do rozważenia możliwości zwoływania, począwszy od 2025 roku, co cztery lata, w ramach odpowiednich istniejących procedur i mechanizmów, światowego forum polityk kulturalnych, w celu zajęcia się priorytetowymi obszarami polityki kulturalnej w ramach konstruktywnego i włączającego dialogu wszystkich zainteresowanych podmiotów, wzmocnienia wielostronnych działań, współpracy i solidarności między krajami oraz przyczyniania się do realizacji strategicznych kierunków prac UNESCO prowadzonych przez organy zarządzające Organizacji i w oparciu o ustalenia światowego raportu na temat polityk kulturalnych (*Global Report on Cultural Policies*);
22. Na koniec **zwracamy się** do Dyrektora Generalnej UNESCO o opracowanie planu obejmującego konkretne działania i wskazującego ramy czasowe w celu przyspieszenia realizacji postanowień niniejszej Deklaracji w ramach Strategii średnio-terminowej oraz Programu i budżetu Organizacji, o utrzymywanie efektywnego dialogu z państwami członkowskimi UNESCO i odpowiednimi interesariuszami oraz o regularne przedstawianie państwom członkowskim sprawozdań na temat osiągnięć i wyzwań w ich wdrażaniu.